

ТЕМИ-ТАБУ В РОМАНІ АНІ КАСТІЛЛО “ТАК ДАЛЕКО ВІД БОГА”

Тривалий час в житті американців домінувала концепція національної літератури як монолітної, наприкінці ХХ століття підхід до оцінки літературних явищ різко змінюється. Представники різних етнічних, расових, імміграційних груп, які до недавнього часу мало цікавили літературознавців, опиняються в центрі їх уваги, оскільки саме вони в значній мірі зумовлюють своєрідність літератури США.

Сьогодні література чикано (мексикано-американська література) привертає до себе увагу як американських так і вітчизняних науковців своєю нетрадиційністю. До її осмислення звертаються С.А. Червона, Т. В. Воронченко, А. В. Ващенко, Т. Н. Денисова, Б. А. Гіленсон, Верджил Сьюарес, Джон Лоу, Норма Аларкон, Рамон Сальдивар та інші.

Письменниці-чикана (жінки мексикано-американського походження) та представниці інших етнічних меншин протягом століть боролися за право виразити і довести законність жіночого космосу і жіночого досвіду. За останні десятиліття величезний доробок, що його внесли чикана-романісти до загальної мексикано-американської традиції спромігся розширити формально домінуючі соціально-політичні теми, включаючи проблему статей. Відтепер, мексикано-американський роман розкриває теми-табу, а саме фізичне і сексуальне зловживання, гетеросексуальність і лезбійство. Звісно ці теми є досить бунтівними, а згодом можуть стати навіть нищівними. Як стверджує Альвіна Квінтана, звертаючись насамперед до праць Ані Кастілло “феміністка цікавиться детальним дослідженням припущення, що вкоріняє її особистий культурний вплив та розкриттям так званих традицій і політичних установ, які формують патріархальні відносини”[4,43].

Більшість чикана-романістів звертаються до подібних феміністських проблем, використовуючи доволі різні стратегії в своїх творах. Форма, тон, бачення з якими письменниці підходять до мети, демонструють різноманітність, що існує в творах літератури чикана.

Ми ставимо за мету зробити детальне дослідження факторів, які впливають на становлення жіночого “я”. Діана Реболедо зазначає важливість імені, оскільки воно відображає особливості людини і є інструментом влади через спроможність символічно обмежувати людину у рамках статевої індивідуальності. Ім’я виступає засобом самовизнання. Реболедо наголошує “жінки – чикана звертають особливу увагу на правильну вимову імен і приймають усі культурні і соціальні передумови, які приховані за ними”[5,68]. Роман Ані Кастілло відбиває позитивну динаміку імен. Есперанса/Надія, Карідад/Милосердя, і Фе/Віра – означають головні християнські ідеї. Доля ж кожної з цих героїнь є антитезами ідей, що вони їх символізують.

Есперанса, найволелюбніша з сестер, присвячує життя рухові за права людини. Її смерть як журналістки безглузда. У читача немає жодної надії чи краще сказати “есперанси” для спасіння цієї героїні. Фе – втілення традиції своєї культури, прагне слугувати патріархальному мандату суспільства – вийти заміж і стати опорою чоловікові. Перше випробування, розрив з нареченим, підриває її

віру. Реакція дівчини на крах своїх ілюзій члени родини іронічно називають ерою “Великого крику”. Через напруженість голосових зв’язок Фе втрачає можливість говорити. Згодом дівчина вдало виходить заміж, на роботі її очікує підвищення. Отож, віра Фе в американське суспільство винагороджується. Але це так би мовити “підвищення” коштує дівчині життя, вона помирає від раку, спричиненого шкідливими речовинами. Врешті решт і віра, яка на думку Фе є підґрунтям будь – якого суспільства і культура зраджують її. Віра виявляється такою ж безглуздою як і надія. Після розриву з чоловіком Карідад стає майже повією, розкуте життя призводить до того, що її гвалтує і нівечить таємнича, жінконенависницька одухотворена особа, відома як “малогра”. Милосердя Карідад відносно чоловіків жорстоко покарано. Дівчина стає ученицею цілительки і під час релігійного паломництва закохується у жінку. Вона, яка так ніколи і не змиралась з своїми гомосексуальними почуттями, раптово і драматично падає зі скелі разом з коханою. Найбільш інтригуючою постаттю в романі є Ла Лока. Дівчинка помирає у 3 роки, в день похорон постає з мертвих і її вважають особою з чудодійною силою. Мешканці міста приймають її за Божественне видіння, нарікаючи іменем “свята Ла Лока”. Вона уникає людського контакту, але вже саме воскресіння робить її втіленням дива. Ла Лока зцілює сестер від тяжких недуг. З часом Ла Лока виявляється хворою на спід, хоч спілкувалась лише з матір’ю. Практично незрозуміла хвороба стає найруйнівнішим моментом в творі Кастілло. Прогалина між лінгвістичним і філософським зв’язком події призводить до неможливості інтерпретації тексту. Таке руйнування слугує для відкриття тексту чисельним можливостям, для того, щоб зробити його неперішувальним в той же час вимагаючим систематизації патріархальних пошуків. Після смерті, люди канонізують дівчину, проголошуючи покровителькою і заступницею наречених. Після загибелі надії, віри, милосердя -3-х богословських ідей церкви все, що залишається це мудрість Софії. Письменниця руйнує могутні моделі патріархального суспільства з метою побудування нових. Несмілива на початку роману Софія балотується на мера міста, створює угруповання і згодом громадяни починають розуміти політичні і матеріальні умови їх існування, стають класово свідомі. Засвоївши болісні уроки життя, вона надає владу жінкам і з їх допомогою намагається перебудувати суспільство. Її вчинки – це виклик жінкам повстати проти загальноприйнятих суспільних догм.

Жіночі характері слід аналізувати в опозиції до чоловічих. Останні представляють патріархальне систематичне домінування жінок, якого вони досягли і утвердили незважаючи на контроль культурних, соціальних, економічних засад з боку чоловіків. В романі “Так далеко від Бога” весь склад чоловічих постатей по суті безсилий. В образі Домінго, чоловіка Софії, авторка уособлює найнижчі людські бажання. Софія відмовляється від ролі покірної, мовчазної дружини. Домінго покірно йде з її життя. Її донька, Есперанса, тривалий час знаходиться під контролем Рубена аж доки умудрена досвідом не залишає його заради кар’єри. Рубен стає жалюгідною, патетичною особою, сумною і самотньою. Есперанса відкрила для нього завісу життя, без неї він – нічого незначуща постать. Софія після розриву Тома з її донькою Фе, хоче дізнатися причини, що спонукали його до цього. Відповідь матері Тома – її син став жертвою переляку. Отже доля Тома – це вести самотнє, повне відчаю життя.

З часом Фе виходить заміж за Казимира, освіченого і сумирного чоловіка. Вона дуже хвора, а чоловік занадто боязкий, щоб змусити дружину звернутись до лікаря, все очікує на втручання Софії, доки не стає занадто пізно. Найцікавіша в романі постать Франциско ель Пенітенте. В'єтнамський ветеран, після війни захоплюється наркотиками і веде розкуте життя, згодом починає робити статуетки святих і стає релігійним фанатиком, залишаючи земне життя для інших. Зустрівши Карідад, він безнадійно закохується в неї називаючи "служницею Христа". Франциско бачить Карідад святою і незайманою, підтвердження віри Ани Кастілло в те, що суспільство спонукає жінок – чикана заперечувати свою сексуальність. "Більшість наших жіночих святих по суті наші моделі"- стверджує письменниця, "досягаючи божественності в результаті відмови від сексу"[1,114]. Тим не менш Франциско повністю протилежний своєму тезкові – Святому Франциско Асісі. Він невтомно переслідує Карідад, помітивши її потяг до жінок. В результаті жінки кидаються зі скелі. Подібно Іуді Іскаріоту, Франциско невзможі пробачити собі наслідки свого діяння і покінчує з життям. Як видно, чоловічі постаті в цьому романі повністю позбавлені витривалості чи то фанатики, що заходять занадто далеко заради домінування чоловічої влади. На відміну від жінок чоловічі персонажі не проходять шлях духовного розвитку і вдосконалення.

В романі також досліджується найнепереможніша сила патріархального всесвіту – Католицька церква. В інтерв'ю з Мартою А. Наварро Ана Кастілло відмічає: "Один із ведучих принципів нашого життя є Католицизм. І як би ми не намагались не погодитись з цим, все ж він глибоко проникає в наші душі"[1,117]. Починаючи з назви роману і до базових догматів, які демонструє письменниця за допомогою споконвічних жіночих постатей, церква стає фокусом агресивної атаки. Отець Джером, священник міста, запитує чи є воскресіння Ла Локи Божественне чи диявольське. Софія відповідає на це зневагою. На противагу Франциско "фанатичного прибічника католицизму і його патріархальної структури", Софія створює організацію Матерів Мучеників і святих. Ця чисто матріархальна відповідь визначає релігійні переконання жінок, що вступають до організації. Авторська позиція Кастілло робить очевидним те, що церковна сильна патріархальна позиція і її подвійна філософська система відчужує мексикано-американських жінок. Герої Кастілло шукають свободу дій і свободу думок в межах католицької церкви. Що знайшли жінки в романі "Так далеко від Бога" – це швидше осуд їх людяності аніж возвеличення.

Підсумовуючи, можна сказати, що на становлення жіночого "я", жіночої індивідуальності впливають 3 фактори: обумовленість імені, відносини статей, церква. Так Ана Кастілло констатує сучасну алегорію, яка протистоїть традиціям. Письменниця вводить в роман абстракції, які існують в суспільстві і представляє їх в формі головних героїнь. Софія і її доньки – прототипи, моделі мексикано-американського життя. Різниця в тому, що у жінок сьогодні є вибір наслідувати традиції чи розірвати будь – які зв'язки з ними. Оповідання "Так далеко від Бога" за словами Квінтани є "літературою нового бачення, що містить можливість для реальних змін і трансформації". Читач несвідомо розуміє, Кастілло знищує абстракції, не людей. Кінець роману обіцяючий – потенціал Софії змінити суспільство.

Цілком слушно зауважила Діана Реболедо: “письменниці чикана створили не лише дискурс про протистояння домінуючій культурі чисельними нищівними засобами, але також і діалог підтвердження позитивних сторін себе, культури, громади”[5,35].

ЛІТЕРАТУРА

1. Castillo, Ana. Interview with Ana Castillo by Marta A. Navarro. *Chicana Lesbians: The Girls Our Mothers Warned About*. Ed. Carla Trujillo. Berkley: Third Woman P, 1991. Pp. 113-32.
2. Castillo, Ana. *So Far From God*. New York: Plume, 1994. 252 p.
3. Gonzalez – Berry, Erlinda. “Unveiling Athena: Women in the Chicano Novel.” *Chicana Critical Issues*. Ed. Norma Alarcon et al. Brekeley: Third Woman P, 1993. Pp. 33-34.
4. Lopez-Medina, Sylvia. *Cantora*. New York: Ballantine, 1993. 264 p.
5. Quintana, Alvina E. *Home Girls. Chicana Literary Voices*. Philadelphia: Temple UP, 1996. 165 p.
6. Rebolledo, Tey Diana. *Women Singing in the Snow: A Cultural Analysis of Chicana Literature*. Tuscon: U Of Arizona P, 1995. 251 p.